

Відзив
офіційного опонента про дисертацію
Мар'євич Наталії Костянтинівни
«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації
музично-ігрової діяльності молодших школярів», поданої на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Сучасне реформування національної системи освіти, викликане змінами, які відбуваються у суспільному житті, зумовило необхідність впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти, який ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів. На відміну від дошкільного віку, основним видом діяльності молодшого школяра стає навчальна діяльність, в якій домінують такі пізнавальні процеси як сприймання, увага, уява, мовлення, мислення, пам'ять, і від того, як організує навчальний процес вчитель, які новітні технології, методи, форми навчання обере, залежить фізичне, психічне та моральне здоров'я школяра. Одним зі шляхів поступового, безболісного переходу учня від навчально-ігрової діяльності до навчальної є забезпечення методично грамотного використання вчителем початкових класів на всіх, без винятку, навчальних предметах, ігрових технологій. Включення вчителем в організацію навчального процесу молодших школярів музично-ігрової діяльності, як природної та гуманної форми навчання, зробить перші роки навчання у школі цікавими і корисними. Тому підготовка педагогічних кадрів, спроможних реалізувати засвоєння оновленого змісту освіти – першочергове завдання вищої школи. Саме проблемі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, обґрунтуванню педагогічних умов та методики їх реалізації у процесі професійної освіти педагогів присвячене дослідження Мар'євич Н.К.

Перспективність і актуальність визначеної проблеми зумовлені протиріччям між потребою початкової школи в учителях із достатнім рівнем готовності використовувати мистецькі фактори успішної соціалізації молодших школярів і недостатнім рівнем мистецької підготовки майбутніх учителів початкових класів у процесі їх професійної підготовки.

Критичний аналіз дослідження Н.К. Мар'євич свідчить, що дисертація базується на ґрунтовному багаторічному педагогічному досвіді автора, на добросовісному вивченні і вмілому узагальненні наукових робіт, що мають безпосередній і опосередкований зв'язок з темою дослідження.

Аналізуючи дисертаційне дослідження, відзначимо, що робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дослідницею переконливо обґрунтовано актуальність проблеми, чітко визначені мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза дослідження, комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів організації дослідницької діяльності, ґрунтовно представлені наукова новизна, практичне значення одержаних результатів, що цілком відповідає суті дослідження.

Цінним є те, що здобувачкою детально досліджено проблему естетико-педагогічної підготовки вчителя початкових класів у контексті професіографічного підходу, де зроблено акцент на поліфункціональність діяльності майбутнього вчителя початкових класів, зокрема не тільки на її загальнопедагогічній, але й мистецькій складових; визначено специфіку підготовки майбутніх учителів початкових класів, спрямовану на організацію музично-ігрової діяльності молодших школярів та її структуру. Здійснено аналіз вітчизняних наукових джерел та зарубіжного досвіду музичної підготовки педагогічних кадрів, висвітлено проблеми музично-педагогічної освіти у сучасній теорії та практиці, досліджено зв'язок між музично-педагогічною підготовкою та музично-педагогічною освітою, інтерпретовано поняття «музично-педагогічна освіта». Автором дослідження виявлено, що готовність майбутнього учителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності учнів є важливою складовою його загальної готовності до організації музичного виховання молодших школярів.

На основі дефінітивного аналізу поняття *«музично-ігрова діяльність молодших школярів»* дисертанткою виокремлено спеціальний термін *«музична гра»* як педагогічний метод і засіб для досягнення завдань музично-естетичного виховання молодших школярів. Слід відзначити здійснений Н.К. Мар'євич

глибокий теоретичний аналіз гри як музично-педагогічної дефініції, що надало їй підставу об'єднати всі ігри у дві групи: музичні ігри та ігри з елементами музичної діяльності. Науковець не оминула увагою важливий аспект досліджуваної проблеми – психологічні особливості організації та педагогічного управління ігровою діяльністю молодших школярів. Як результат – дисертанткою узагальнено науково-методичні знахідки сучасних учених і розроблено методику проведення музичних ігор за відповідними етапами.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури Мар'євич Наталією Костянтинівною визначено і обгрунтовано *педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів*, які забезпечують організацію музично-ігрової діяльності учнів початкових класів, а саме:

- реалізація гносеологічно-знаннєвого підходу до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів у процесі загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя;
- забезпечення рефлексивної готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації музично-ігрової діяльності дітей у процесі становлення педагогічної майстерності;
- розвиток у студентів методичної вправності щодо організації музично-ігрової діяльності учнів на основі інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи в школі першого ступеня;
- впровадження креативного підходу до організації позааудиторної роботи зі студентами на музично-ігровій основі.

Цінним результатом теоретичного етапу дослідження є, на наш погляд, розробка та обгрунтування авторкою моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, яка забезпечує реалізацію педагогічних умов, визначених дисертанткою.

Авторська модель, що включає цільовий, методологічний, операційно-змістовий і результативний компоненти, представлена як навчально-виховний процес, що забезпечує сформовану готовність майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів на основі

розвитку естетичної спрямованості педагогічної дії, когнітивно-мистецької обізнаності, креативно-методичної вмілості, рефлексивно-регулятивної активності. Зміст кожного з компонентів автор конкретизує (с. 70-72).

Заслужений інтерес викликає розроблена дисертанткою методика поетапного включення студентів в організацію музично-ігрової діяльності дітей (*знаннєво-підготовчий, технологічно-практичний та креативно-організаторський*). Переконливим свідченням наукової зрілості дослідниці є, на нашу думку, науково коректне розкриття авторських методичних прийомів («А чи знаєте ви...», «Музично-ігровий ярмарок», «Музична хвилинка-цікавинка», «Подорож у світ мистецтва»), дослідницьких проектів, мультимедійних технологій тощо. Особливої уваги заслуговує упорядкування “Музичної ігроскриньки”, де знайшли своє місце наступні блоки: «Вокальна діяльність молодших школярів», «Музично-інструментальне мистецтво», «Хореографічна діяльність молодших школярів», «Банк ідей музично-ігрової взаємодії», «Музично-ігрова мозаїка». Незаперечно цінність має обрана науковцем активна форма підготовки майбутніх учителів: комплекс навчально-педагогічних ігор, які спрямовані на розвиток природних задатків майбутніх вчителів, виховання творчого ставлення до педагогічної діяльності. Заслуговує схвалення презентація творчих робіт студентів і в тексті, і в додатках до дисертації, що є документальним достовірним показником розвитку творчої фантазії студентів в процесі їх професійної підготовки.

Слід зазначити, що, описуючи дослідно-експериментальну роботу, дисертантка детально характеризує кожен з означених етапів експерименту, надає доречні приклади, здійснює кількісний та якісний аналіз результатів проведеної роботи. Дієвість розробленої моделі і педагогічних умов підтверджується результатами проведеного експерименту, використанням комплексу сучасних діагностичних методик відповідно до мети і завдань дослідження, реальним підвищенням рівня готовності майбутніх учителів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів.

Характеризуючи наукову новизну результатів дослідження, відзначаємо, що вперше дисертанткою теоретично обґрунтована та апробована модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, розроблено критерії та виокремлено рівні готовності майбутніх педагогів до досліджуваної діяльності (елементарно-невизначений, початково-індиферентний, достатньо-репродуктивний, творчо-конструктивний); уточнені поняття *«музично-ігрова діяльність молодших школярів»* і *«готовність майбутнього вчителя початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів»*.

Практичне значення дослідження Н.К. Мар'євич полягає в розробці та експериментальній апробації моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів, яка може, без сумніву, використовуватись у вищих навчальних закладах мистецько-педагогічного профілю, а її окремі елементи – у методичній роботі загальноосвітніх навчальних закладів та у системі післядипломної освіти вчителів початкових класів. Наукового і практичного значення набувають запропоновані дисертанткою авторська варіативна навчальна дисципліна – «Практикум з організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи», зошит індивідуальної підготовки студентів до досліджуваної діяльності, методичні посібники, які є надійним підґрунтям для педагогічної практики майбутніх педагогів.

Загальна структура роботи відзначається логічною цілісністю та змістовною взаємодоповнюваністю окремих розділів.

Висновки роботи узагальнюють результати теоретичного, емпіричного і експериментального етапів дослідження та свідчать про реалізацію поставлених завдань і досягнення мети дисертаційної роботи.

Основні наукові результати добре проілюстровані в таблицях і рисунках, представлені у 20 одноосібних публікаціях: 8 статей у наукових фахових виданнях, 9 статей у збірниках наукових праць, 2 статті в зарубіжних виданнях, 1 навчально-методичний посібник.

Позитивно оцінюючи дослідження Мар'євич Наталії Костянтинівни, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження і побажання:

1. Розглядаючи у I розділі теоретико-методологічні основи досліджуваної проблеми, авторка аналізує наукові дослідження і залучає достатньо великий об'єм наукового матеріалу. На нашу думку, сприйняття тексту I розділу покращилося б, якби дисертантка не тільки проаналізувала, але й узагальнила і систематизувала позиції науковців у вигляді таблиць.
2. Аналіз тексту дисертації дає можливість стверджувати, що між поняттями «музично-педагогічна підготовка» та «музично-педагогічна освіта» є взаємозв'язок. Дисертантка наводить приклади трактування науковцями цих понять, але, враховуючи їх дифузність, доречно було б уточнити, у чому конкретно полягає цей зв'язок.
3. У II розділі дисертаційного дослідження відповідно визначених дисертанткою педагогічних умов, розроблено модель підготовки вчителів початкових класів до організації дитячої музично-ігрової діяльності. Доцільним, на нашу думку, було б узагальнення наукових підходів, які стали основою розробленої моделі (гносеологічно-знаннєвий, професіографічний, креативний тощо).
4. У підрозділі 2.1. Н.К. Мар'євич дає загальну характеристику етапів підготовки майбутніх фахівців до досліджуваної діяльності і зазначає, що на третьому креативно-організаторському етапі дослідно-експериментальної роботи використовувались всі виокремлені педагогічні умови (с.70). Логічним було б акцентувати увагу на тому, які педагогічні умови використовувалися на перших двох етапах дослідження, і показати взаємозв'язок обґрунтованих педагогічних умов і етапів дослідно-експериментальної роботи.
5. Презентовану дисертанткою програму авторської варіативної навчальної дисципліни «Практикум з організації музично-ігрової діяльності учнів початкової школи» варто було викласти не в основному тексті дисертації, а винести в додатки.

Разом із тим зроблені зауваження не знижують теоретичного і практичного значення виконаного дослідження, характеризують складність проблеми, що досліджується і не впливають істотно на загальну позитивну оцінку дисертації.

Враховуючи актуальність, новизну та обґрунтованість одержаних результатів, вважаємо, що дисертаційне дослідження за темою «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів», повністю відповідає вимогам ВАК України до кандидатських дисертацій, а її авторка – Мар'євич Наталія Костянтинівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент :

Т.В. Агейкіна-Старченко
кандидат педагогічних наук,
вчитель-методист, вчитель вищої категорії
закладу «Навчально-виховний комплекс:
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів –
гуманітарно-естетичний колегіум №29
Вінницької міської ради»

Трущенко М. С.